

ΙΑΤΡΙΚΟ ΣΦΑΛΜΑ

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΙΑΤΡΩΝ

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΣΑΚΕΛΛΙΑΔΗΣ, MD, MSc, MFSSoc
ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ, ΕΚΠΑ
ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΙΑΤΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ & ΤΟΞΙΚΟΛΟΓΙΑΣ,
ΣΧΟΛΗΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ, ΕΛ. ΑΣ.

ΕΠ. ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ ΥΠ. ΑΜΥΝΗΣ ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Σχέση ιατρού-ασθενή

- Το Ιατρικό λειτούργημα είναι μια ξεχωριστή, κοινωνικά ιδιότυπη, μορφή επαγγελματικής δραστηριότητας.
- Η σχέση ιατρού και χρήστη των υπηρεσιών του είναι κάτι περισσότερο από μια συνηθισμένη συμβατική, επαγγελματική σχέση.
- Έχει προεκτάσεις, πάνω στον ασθενή, σε πολλά επίπεδα (κοινωνικό, ηθικό, ψυχολογικό, θρησκευτικό, οικονομικό)

Πως ρυθμίζεται νομικά

- Δυστυχώς, η σχέση ιατρού – ασθενή ρυθμίζεται από το κοινό Δίκαιο (Αστικό, Ποινικό, Διοικητικό, κ.α) που λειτουργεί φυσικά στο πλαίσιο του υπέρτατου νόμου, δηλαδή του Συντάγματος.
- Επικουρικά, η νομοθεσία που διέπει την άσκηση της ιατρικής περιλαμβάνεται στον Κ.Ι.Δ., ν. 3418/2005

Είναι απόλυτη η προστασία στο αγαθό της ζωής;

- Το Σύνταγμα και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση δικαιωμάτων του Ανθρώπου διαχωρίζουν το φυσικό δικαίωμα κάθε προσώπου στη ζωή και κατατάσσουν αυτή στα **έννομα αγαθά**.
- Τελικώς όμως, η ποινική προστασία που προσφέρεται στη ζωή είναι **σχετική** και αυτό φαίνεται από τη θεσμοθετημένη λειτουργία πηγών κινδύνου για το έννομο αυτό αγαθό.

Έτσι,

- Το ίδιο το Κράτος για τον εαυτό του ή οι ανάγκες της κοινωνικής ζωής, αναγνωρίζουν χώρους **κινδυνώδους**, για την ανθρώπινη ζωή, δράσης.
- Ένας τέτοιος χώρος είναι και η άσκηση της Ιατρικής.

Σε κάθε ιατρική πράξη μπορεί να υπάρξει ένα ανεπιθύμητο αποτέλεσμα, από το έλασσον έως το μείζον.

Α. Δικαιώματα του Ιατρού

- Ελάχιστα
- Με μικρή πρακτική αξία

Α. Δικαιώματα του Ιατρού

- Ο ιατρός επικαλούμενος λόγους συνείδησης έχει δικαίωμα να μη μετέχει σε αμφισβητούμενες ιατρικές επεμβάσεις ή επεμβάσεις νόμιμες, στις οποίες αντιτίθεται συνειδησιακά....
- Εκτός εάν πρόκειται για επείγουσες περιπτώσεις

Α. Δικαιώματα του Ιατρού

- Ο ιατρός έχει δικαίωμα στο σεβασμό της προσωπικότητάς του και της ιδιωτικής του ζωής από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, κατά την άσκηση του ιατρικού του λειτουργήματος

Α. Δικαιώματα του Ιατρού

- Ο ιατρός έχει δικαίωμα σε αποκατάσταση, αποζημίωση και επανόρθωση κάθε οικονομικής ή ηθικής βλάβης ή ζημίας που υπέστη από την εναντίον του άσκηση κάθε είδους αβάσιμης αναφοράς από φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Κάθε ιατρός ο οποίος κατηγορείται στα πλαίσια αστικής, ποινικής ή πειθαρχικής διαδικασίας έχει δικαίωμα απόλυτου σεβασμού της προσωπικότητάς του. **Κ.Ι.Δ. άρθρο 36, παρ.3**

Β. Υποχρεώσεις του ιατρού

- Προς τον ασθενή
- Προς την οικογένεια του ασθενή
- Προς τους συναδέλφους του
- Προς τους νέους γιατρούς
- Προς τον εαυτό του
- Προς την κοινωνία

Β. Υποχρεώσεις στον ασθενή

- Να σεβαστεί την προσωπικότητα του ασθενή
- Να προσφέρει την κατάλληλη και απαραίτητη ιατρική φροντίδα

Σεβασμός στην προσωπικότητα του ασθενή

- Ο πυρήνας του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας είναι ο σεβασμός της αυτονομίας του ασθενή και η προστασία της προσωπικότητάς του
- Ενημέρωση του ασθενή
 - Λήψη συγκατάθεσης από τον ασθενή που έχει ενημερωθεί
 - Ιατρικό απόρρητο

**Απόφαση Εφετείου Αθηνών,
5512/2003**

Ιατρική πράξη χωρίς τη συγκατάθεση του ασθενή, έστω και αν γίνεται lege artis, από μέρος του ιατρού, πλήττει την προσωπική ελευθερία του ατόμου και μπορεί να συνιστά το έγκλημα της παράνομης βίας.

Άρθρο 11, § 1

Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας 2005

- **Ο ιατρός έχει καθήκον αλήθειας προς τον ασθενή**
- **Αντίστοιχα, ο ασθενής έχει δικαίωμα στην πληροφόρηση, όσον αφορά στα δεδομένα που του είναι απαραίτητα για να λάβει τις αποφάσεις του, σχετικά με μια ιατρική πράξη στην οποία πρόκειται να υποβληθεί**
- **Η ενημέρωση του ασθενή είναι αναπόσπαστο στοιχείο της θεραπευτικής διαδικασίας**

Περιεχόμενο ενημέρωσης

- Κατάσταση της υγείας
- Περιγραφή της ιατρικής πράξης και των αναμενόμενων από αυτήν αποτελεσμάτων
- Συνέπειες, κίνδυνοι και επιπλοκές
- Τρόπος αντιμετώπισης επιπλοκών
- Εναλλακτικές προτάσεις θεραπείας
- Πιθανός χρόνος αποκατάστασης

Τι πρέπει να αποφεύγει ο ιατρός

- Αστεϊσμούς
- Ειρωνικά σχόλια
- Ξενόγλωσσους όρους ή συντομογραφίες (π.χ. Scanning, CT)
- Χρήση υποκοριστικών ή υποβαθμισμένων εκτιμήσεων

Συναίνεση του ασθενή

- Να παρέχεται μετά από πλήρη, σαφή και κατανοητή ενημέρωση
- Να μην είναι αποτέλεσμα πλάνης, απάτης ή απειλής και να μην έρχεται σε σύγκρουση με τα χρηστά ήθη.
- Να καλύπτει πλήρως την ιατρική πράξη κατά το περιεχόμενο και το χρόνο εκτέλεσής της.

Ποιός ενημερώνει τον ασθενή

- Ο ασθενής ενημερώνεται από ιατρό και όχι από το μη ιατρικό προσωπικό της κλινικής, ακόμη και αν του ζητηθεί
- Η ενημέρωση γίνεται με τρόπο απλό, κατανοητό, με βάση τη γλώσσα, τη διάλεκτο, την κουλτούρα και την ψυχολογική κατάσταση του ασθενή
- Ο **κάθε** χειρουργός **της χειρουργικής ομάδας** οφείλει να συμμετέχει στην ενημέρωση του ασθενή, ιδίως αν πρόκειται για «λεπτή» και επικίνδυνη επέμβαση στην οποία συμμετέχουν πολλοί ιατροί

Εξασφάλιση του ιατρού ότι ενημέρωσε τον ασθενή

- Γραπτώς ή προφορικώς (με υπογραφές μαρτύρων)
- Οι τυποποιημένες φόρμες δεν καλύπτουν, αλλά το έντυπο πρέπει να είναι εξατομικευμένο για τον ασθενή και εξειδικευμένο για το είδος της επεμβάσεως
- Η γραπτή συγκατάθεση κατοχυρώνει ως προς την **πληροφόρηση του ασθενή** και όχι ως προς θέματα **αμέλειας** που πιθανόν να ανακύψουν.

Απόφαση του Συνήγορου του Πολίτη, 13218/2001

- ..η απαίτηση από ασθενή, που εκ των πραγμάτων βρίσκεται σε θέση αδυναμίας, μιας γενικής συναίνεσης για "ο,τιδήποτε", αποτελεί πράξη που **ευθέως αντιβαίνει** στην υποχρέωση σεβασμού της προσωπικότητας του ανθρώπου ασθενούς.

Απόρρητο

- Η διασφάλιση των προσωπικών δεδομένων κάθε ανθρώπου αποτελεί δικαίωμα αδιαπραγμάτευτης αξίας, το οποίο προστατεύεται από το Ελληνικό Σύνταγμα (άρθρο 9Α) και τους νόμους.

Ιατρικό απόρρητο

- Ο ιατρός έχει νομική και δεοντολογική υποχρέωση να τηρεί το ιατρικό απόρρητο.
- Η παραβίασή του θεωρείται δικαιολογημένη όταν εκπληρώνει ειδικό καθήκον προβλεπόμενο από το νόμο.
- Κατά την άσκηση της ιατρικής, ενδέχεται να έρθει αντιμέτωπος με ηθικά και νομικά διλήμματα. Σε αυτές τις περιπτώσεις θα πρέπει να είναι έτοιμος να αναλάβει την ευθύνη της απόφασής του.

Υποχρεώσεις προς τον ασθενή: ιατρική φροντίδα

Ο κάθε ιατρός δεν αναλαμβάνει υποχρέωση αποτελέσματος ίασης, αλλά υποχρέωση πλήρους και συνεπούς ιατρικής συνδρομής δίπλα στον ενημερωμένο ασθενή

Ιατρική φροντίδα

1. Οφείλει να ακολουθεί κάποιους κανόνες, εν ισχύ και γενικά παραδεκτούς, όπως αυτοί υπαγορεύονται από την τρέχουσα ιατρική γνώση.
2. Κατά την εφαρμογή των κανόνων της ιατρικής επιστήμης οφείλει να επιδεικνύει τη δέουσα επιμέλεια

Κανόνες και επιμέλεια

1. Οι κανόνες διαμορφώνονται με βάση τα αποτελέσματα της εφαρμοσμένης σύγχρονης επιστημονικής έρευνας και της ιατρικής επιστήμης, της βασισμένης σε ενδείξεις (**evidence based medicine**)
2. Το πρότυπο επιμέλειας (**standard**) με το οποίο πρέπει να συμμορφώνεται ο ιατρός είναι αυτό που αντιστοιχεί στο μέσο, επιμελή, συνετό ιατρό της ειδικότητάς του

Βαθμός επιμέλειας

- Ο γιατρός δεν οφείλει να επιδεικνύει τη συνήθη επιμέλεια που απαιτείται στις συναλλαγές αλλά **αυξημένη**, γιατί αφενός μεν η ιατρική πράξη ενέχει επικινδυνότητα και αφετέρου ο ασθενής βρίσκεται σε ευπαθή και δυσμενή θέση

(ΑΠ/1954, ΕφΘεσ/1973, ΕφΑθ/1983, ΠΠρΑθ/1985)

Καθήκον προς την οικογένεια, άρθρο 8 ΚΙΔ

- Ο ιατρός δεν παρεμβαίνει στην οικογενειακή ζωή του ασθενή, παρά μόνο στο βαθμό και στην έκταση που είναι αναγκαία για την προσφορά των ιατρικών του υπηρεσιών, εφόσον αυτό του έχει επιτραπεί
- Αν οι οικείοι ζητούν τη συγκρότηση ιατρικού συμβουλίου, τότε ο ιατρός οφείλει να διευκολύνει αυτό το αίτημα
- Ο ιατρός πρέπει να εκπαιδεύει τα μέλη της οικογένειας ενός ασθενή με χρόνια νόσημα

Καθήκοντα προς συναδέλφους

- Ο ιατρός οφείλει να διατηρεί καλές σχέσεις με τους συναδέλφους του, να σέβεται τις επιστημονικές τους απόψεις
- Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να επικρίνει αυτούς δημοσίως
- Ο ιατρός οφείλει να έχει τις ίδιες καλές σχέσεις με το νοσηλευτικό και λοιπό προσωπικό της κλινικής

Καθήκοντα προς νέους ιατρούς

- Ο ιατρός οφείλει να συμβάλει στην εκπαίδευση των νέων ιατρών, των φοιτητών της ιατρικής και των λοιπών συναδέλφων του
- Κάθε ιατρός πρέπει να είναι προετοιμασμένος ώστε να επιβλέπει λιγότερο έμπειρους συναδέλφους του

Καθήκον προς τον εαυτό του

- Ο ιατρός έχει υποχρέωση συνεχιζόμενης και δια βίου εκπαίδευσης και ενημέρωσης σχετικά με τις εξελίξεις της ειδικότητάς του
- Ο ιατρός οφείλει να γνωρίζει τα όρια των δυνατοτήτων του και να συμβουλευέται τους πιο έμπειρους συναδέλφους του

Ο ιατρός και η κοινωνία

- Ο ιατρός οφείλει να γνωρίζει τον κοινωνικό χαρακτήρα του λειτουργήματός του και έχει την υποχρέωση να εφιστά την προσοχή της κοινότητας, σε θέματα που έχουν σχέση με τη δημόσια υγεία και τη βελτίωση της ποιότητας των ιατρικών υπηρεσιών

Συμπέρασμα

- Υπάρχουν πάρα πολλές δεοντολογικές και νομικές υποχρεώσεις των ιατρών (και οι παρεπόμενες κυρώσεις) αλλά δεν υπάρχουν οι αντίστοιχες των εργοδοτών μας
- Δεν υπάρχουν υποχρεώσεις (και κυρώσεις) για τους ασθενείς που δεν συνεργάζονται, που αποσκοπούν σε προσωπικό όφελος ή παραπλανούν τον ιατρό